

MIROSLAV HOLUB

POEZIE

10

Miroslav Holub

NAOPAK

BÁSNĚ

O knize

Naopak (1982), jubilejní desátá autorova sbírka začíná „stručnými úvahami“, pokračuje velkým tématem Minotaura a končí oddílem filozofických básní „o původu věcí“.

O autorovi

MIROSLAV HOLUB

(13. září 1923, Plzeň–14. července 1998, Praha)

byl český básník, prozaik, esejista, překladatel. Narodil se v rodině právníka, dlouholetého zaměstnance plzeňského ředitelství státních drah; rozhodující intelektuální vliv na Holuba měla ovšem matka, středoškolská učitelka jazyků. Jeho první manželkou byla herečka Věra Koktová. Syn Radovan Holub (* 1949) je filmový žurnalista. – Obecnou školu a klasické gymnázium Holub vychodil v rodišti. Maturoval v roce 1942 a do konce války pracoval jako pomocný dělník ve skladu řeziva a na překladovém nádraží. (Od

roku 1944 se datují jeho první pokusy o básnickou tvorbu, inspirované francouzskou poezií v překladech Karla Čapka a surrealismem Vítězslava Nezvala.) Roku 1945 se v Praze zapsal na Přírodovědeckou fakultu, 1946 však přestoupil na Lékařskou fakultu UK (MUDr. 1953). Při studiích byl zároveň (1945–1952) pomocnou vědeckou silou v Ústavu pro filozofii a historii přírodních věd řízeného prof. Otakarem Matouškem, jehož semináře také navštěvoval. Docházel i na přednášky z logiky, filozofie a literární historie. Působil ve vysokoškolské organizaci Mladá generace československých přírodovědců. V letech 1953–1954 pracoval jako patolog v pražské nemocnici na Bulovce, odtud přešel do Biologického (později Mikrobiologického) ústavu ČSAV, kde se věnoval především imunologii. V roce 1970 byl z politických důvodů propuštěn, po krátké době však přijat do nově založeného Institutu klinické a experimentální medicíny (IKEM) v Praze-Krči. Výsledky svých výzkumů z oblasti imunologie publikoval od roku 1958 doma i v zahraničí v řadě vědeckých studií i rozsáhlejších knižních publikací. Dosáhl hodnosti CSc. (1958), DrSc. (1991) a doktorátu honoris causa na univerzitě v Oberlinu (USA, 1985). V 60. letech a znovu od konce 70. let hojně cestoval či hostoval v zahraničí, povětšinou s cíli vědeckými, též však literárními (mj. navštívil Anglii, SRN, Francii, Irsko, Řecko, Čínu, Indii, Izrael, Austrálii, Mexiko). Jako vědec i literát často a dlouhodoběji pobýval v USA (1962, 1963, 1965–1967, od konce 70. let pravidelně každý třetí rok).

Bibliografie:

Beletrie: Denní služba (BB 1958); Achilles a želva (BB 1960); Slabikář (BB 1961); Jdi a otevři dveře (BB 1961); Studie k problémům poezie (B 1962, tisk k 10. výročí Literárních novin); Kam teče krev (BB 1963, s fotografiemi J. Paříka); Zcela nesoustavná zoologie (BB 1963, k fotografiím K. Příbyla); Tak zvané srdce (BB 1963); Anděl na kolečkách (básnický cestopis, 1963; rozšíř. 1964); Tři kroky po zemi (sloupky, EE 1965); Ačkoli (BB 1969); Žít v New Yorku (E cestopis., 1969); Beton (BB 1970); Události (BB

1971); Stručné úvahy (BB 1971, sazba rozmetána); Naopak (BB 1982); Interferon čili O divadle (BB 1986); K principu rolničky (sloupky, 1987); Maxwellův démon čili O tvořivosti (EE 1988); NE patrně NE: Zcela malá knížka nadávek, zákonů, odkazů apod. (BB, aforismy, 1989); Skrytá zášť věku (sloupky, 1990); Syndrom mizející plíce (BB 1990); O příčinách porušení a zkázy těl lidských (EE, sloupky, 1992); Ono se letělo (vzpomínkové EE, BB 1994); Aladinova lampa (cestopisné PP, 1996); Narození Sisyfovo (1998).

Souborné vydání: Spisy (vychází od roku 2003 v nakladatelství Carpe diem, z plánovaných čtyřech svazků vyšly dosud tři: Básně, 2003; Cestopisné prózy, 2003; Eseje a sloupky, 2005; ed. M. Huvar).

Výbory: Anamnéza (1964); Sagitální řez (1988); Model člověka (slovensky, Bratislava 1990, ed. J. Kolenič); Lepší role už nedostaneme (2000, ed. M. Huvar, obsahuje CD se záznamem recitátorských, hudebních a divadelních interpretací Holubovy poezie, k omezenému počtu výtisků přiloženo též DVD se záznamem inscenace Holubových básní v divadle poezie Regina Břeclav); Časoprostor (2002, ed. V. Justl).

Ostatní: New York (1966, text ve fotografické publikaci E. Fukové, M. Novotného a M. Šechtové).

(Zdroj: Slovník české literatury po roce 1945)

Miroslav Holub

Naopak

2014

Knihu nabízíme rovněž v aplikaci CARPE DIEM ONLINE.

Používání elektronické verze knihy je umožněno jen osobě, která ji legálně nabyla a jen pro její osobní a vnitřní potřeby v rozsahu stanoveném autorským zákonem. Elektronická kniha je datový soubor, který lze užívat pouze v takové formě, v jaké jej lze stáhnout z portálu. Jakékoliv neoprávněné užití elektronické knihy nebo její části, spočívající např. v kopírování, úpravách, prodeji, pronajímání, půjčování, sdělování veřejnosti nebo jakémkoliv druhu obchodování nebo neobchodního šíření je zakázáno! Zejména je zakázána jakákoliv konverze datového souboru nebo extrakce části nebo celého textu, umístování textu na servery, ze kterých je možno tento soubor dále stahovat, přitom není rozhodující, kdo takovéto sdělení umožnil. Je zakázáno sdělování údajů o uživatelském účtu jiným osobám, zasahování do technických prostředků, které chrání elektronickou knihu, případně omezují rozsah jejího užití. Uživatel také není oprávněn jakkoliv testovat, zkoušet či obcházet technické zabezpečení elektronické knihy.

Všechna práva vyhrazena.

Tato publikace ani její část nesmí být publikována, uchováována v rešeršním systému nebo přenášena jakýmkoli způsobem (včetně mechanického, elektronického, fotografického či jiného záznamu) bez předchozího souhlasu nakladatelství.

No part of this may be reproduced in any form or by any electronic or mechanical means including information storage and retrieval systems, without permission in writing from the author. The only exception is by a reviewer, who may quote short excerpts in a review.

© Miroslav Holub – dědicové c/o DILIA, 2014

Foto © Michal Huvar, 2014

© Carpe diem, 2014

www.carpe.cz

Made in Moravia, Czech Republic, EU

978-80-7487-073-6 (ePub)

978-80-7487-074-3 (pdf)

Stručné úvahy

Stručná úvaha o kočkách rostoucích na stromech

Když ještě byly valné hromady krtků a když ještě krtkové lépe viděli, stalo se, že se krtkům zachtělo vědět, co jest nahoře.

I zvolili komisi k zjištění, co jest nahoře.

Komise vyslala bystrozrakého, rychlonohého krtka. Ten pak, opustiv matku rodnou prst, spatřil strom a na něm ptáka.

I byla utvořena teorie, že nahoře rostou ptáci na stromech. Avšak některým krtkům se to zdálo příliš jednoduché. I vyslali dalšího krtka zjistit, zda rostou ptáci na stromech.

V té době byl již večer a na stromě vrískaly kočky. Na stromě rostou vrískající kočky, oznámil druhý krtek. I povstala alternativní teorie o kočkách.

Dvě protichůdné teorie nedaly spát staršímu neurotickému členu komise. I vylezl se podívat sám.

Tehdy však už byla noc a tma jako v pytli.

Ani tak, ani onak, oznámil ctihodný krtek. Ptáci a kočky jsou optické klamy, vyvolané dvojlomem světla. Ve skutečnosti nahoře

Je totéž co dole, jen hlína je řidší a horní kořeny stromu něco šeptají, ale jen docela málo.

A na tom zůstalo.

Od těch dob krtkové zůstávají pod zemí,
neustavují komisí a
nepředpokládají existenci koček,

A když, tak jen docela málo.

Stručná úvaha o přesnosti

Ryby

vždycky táhnou přesně tam a přesně tehdy,
jakož i
ptactvo má vestavenou přesnou časomíru a
zeměmíru.

Lidstvo pak,

ochuzeno o pudy, vypomáhá si činností
vědeckovýzkumnou. K její podstatě odnáší se
tento příběh.

Jistému vojínu

bylo vypáliti z děla vždy v šest večer přesně.
Činil tak, jsa vojínem. Když byla zkoumána
jeho přesnost, uvedl:

Řídím se

naprosto přesným chronometrem, který chová ve
výkladu
hodinář dole ve městě. Každý den v sedmnáct
čtyřicet pět nařídím podle něho své hodinky a
ubírám se na kopec, kdež dělo stojí připraveno.
Přesně v sedmnáct padesát devět dojdu k dělu
a přesně v osmnáct vypálím.

I shledáno,

že tento způsob vypálení jest naprosto přesný.
Jen onen chronometr bylo ještě prověřiti. I
dotázán hodinář, dole ve městě, po přesnosti
onoho stroje.

Ó, pravil hodinář,

tento přístroj je z nejpřesnějších vůbec. Představte si,
už od let se tu přesně v šest střílí z děla.
A já každého dne pohlédnu na onen chronometr,
a on vždy ukazuje přesně šest.

Tolik o přesnosti.

A ve vodách táhnou ryby a z nebes ozývá se
šumění křídel, zatímco

Tikají chronometry a hřmí děla.

Stručná úvaha o mapách

Albert Szent-Györgyi, jenž toho věděl dost o mapách,
podle nichž se ubírá kamsi život,
vyprávěl tento příběh z války,
skrze něj se ubírá kamsi historie:

Z malého maďarského oddílu v Alpách vyslal mladý
poručík

výzvědnou skupinu do ledové pustiny.

Neprodleně

počalo sněžit, sněžilo dva dny a skupina

se nevrátila. Poručík trpěl: poslat'

na smrt své lidi.

Leč třetího dne výzvědná skupina byla zpět.

Kde byli? Jak dokázali nalézt cestu?

Ano, pravila skupina, pokládali jsme se již

za ztracené a čekali konec. Když tu jeden z nás

našel v kapse mapu. To nás uklidnilo.

Utábořili jsme se, přečkali sníh a pak s mapou

našli správný směr.

A tak jsme tady.

Poručík si vypůjčil onu podivuhodnou mapu, aby ji

prostudoval. Nebyla to mapa Alp,

nýbrž Pyrenejí.

...

Nashledanou.

Stručná úvaha o teorii relativity

Albert Einstein, rozmlouvaje –
(Knowledge is discovering
what to say) – rozmlouvaje tedy
s Paulem Valérym,
byl tázán:

Pane Einsteine, jak vy pracujete
se svými myšlenkami? Poznamenáte si je
hned, jak vás napadnou? Nebo až
večer? Či ráno?

Albert Einstein odpověděl:
Pane Valéry, v našem řemesle
jsou myšlenky tak vzácné, že
když už člověk nějakou dostane,
určitě ji nezapomene

Ani za rok.

Stručná úvaha o smrti

Mnozí se činí,
jako by se ještě nenarodili. Tím časem však
William Burrougs, tázán studentem,
zda věří v posmrtný život,
pravil:
– A jak to víte, že jste ještě neumřel?

Stručná úvaha o slově bolest

Wittgenstein praví: slovo Bolí nahradilo
pláč a výkřiky bolesti. Slovo Bolest
nepopisuje výraz bolesti, ale nahrazuje jej.
Tím vytváří nové chování
v pádu bolesti.

Slovo vstupuje mezi nás a bolest
jako předstěra ticha.
Jest ztišením. Jest jehlou,
jíž se páře steh
mezi krví a hlínou.

Slovo jest prvním krůčkem
svobody
od sebe sama.

V pádu, že jsou kolem
ti druzí.

Stručná úvaha o dětství

Na tyrkysových lukách dětství není nic,
kromě dětství.

Ani na žlutnoucím nebi není nic, ani
na holé ryšavé zdi, ani za holou ryšavou zdí,
ani na orientálním obzoru, ani za obzorem,
ani v domečku, ani v terči, ani v zrcadle,
ani za zrcadlem.

Kromě dětství.

Předměty jsou cizí a neznámé, neboť byly
před tím a budou po tom. Pokud se rozpomínám,
je dětství samotou uprostřed
spříseženectví věcí a tvorů, již
nemají jmen a určení.

Jména a určení si domyslíme pak. Pak máme za to,
že zeď ohraničuje něco od něčeho,
že domek ochraňuje před nepohodou a
že slavík oblažuje zpěvem a pohádkami.

Máme za to. Ale asi to tak není.

Neboť bezmezná je prázdnota domků, bezmezná
dravost slavíků a cesta od vrátek
k vrátkům nikde nekončí.

A hledající ztrácíme, objevující zakrýváme.
Neboť pořád ještě hledáme dětství.

Stručná úvaha o stařence s vozíkem

Je dána stařenka a je dán vozík.
Tedy soustava stařenky S a vozíku V.

Soustava se pohybuje, od záspí Z k rohu R,
od rohu R ke kameni K, od kamene K
k lesu L, od lesa L k obzoru O.

Obzor O jest místo, kde končí vidění
a začíná paměť.

Nicméně soustava se pohybuje
konstantní rychlostí v ,
konstantní drahou,
konstantním světem a
konstantním osudem,
obnovujíc svůj impulz a svůj smysl
sama ze sebe.

Je to relativně nezávislá soustava,
v krajinách od obzoru po obzor
vždy jedna stařenka s vozíkem.

A tak se vytváří jednou provždy
ona zeměměrná jednotka,
jednotka pouti tam a zpátky,
jednotka podzimu,
jednotka chléb náš vezdejší,
jednotka větru a nízkého nebe,
jednotka domova v dálce,
jednotka jakož i my odpouštíme,
jednotka smrákání,
jednotka šlépějí a prachu,
jednotka naplnění života amen.

Stručná úvaha o Honzovi

Jmenovaný, jak známo, pocházej
z poměrů nuzných, leč čistých,
odebral se přes devatery hory a devatery
řeky do světa.

Tam

se stal obětí mýtů. Ve skutečnosti,
jak ostatně všichni víme, potkal sice
v Černém lese bílého dědečka a vyměnil
s ním několik slov,

Ale

nic mu nedal, protože buchty mu mezitím
sbalili trpaslíci.
Došel dále do Města ve smutku, ale
v žádné krčmě tam nic nemohl slyšet,
protože

Krčmy byly zrušeny královským dekretem
a cizinci po vyslechnutí právem útrpným
urychleně eskortováni k Dračí skále.

Tak se setkal s drakem, který mu bez prodlení
namlátil a v dalším jej smluvně zavázal,
že mu bude lákat kolemjdoucí rytíře
do spárů.

Princeznu a půl království si musel
vymyslet, když byl na útěku jat
mušketýry a měl vysvětlit, kde se
tak dlouho flákal.

Takže domů se dostal zbědovaný, hubený,
rozedraný a zcela bez iluzí. Sedl si
za humny do sena a přemejšlel. A tehdy
zjistil, že najednou
rozumí řeči ptáků a much,

A naslouchal jim s naprostým porozuměním.

A od tuhýků se naučil
skutečně pěkným pohádkám.

Stručná úvaha o trpaslících

V dalekém světě
velice mnoho trpaslíků
se stalo daleko největšími
trpaslíky na světě.

Již přijíždí Superlohengrin
na superlabuti, za zpěvu
supercigár, jež si osvojila
permanentní svatební pochod.
Geologické vrstvy zesádrovatělých
snů a slov duní pod nohama.

V blízkém světě
sotva znatelná
Sněhurka se plouží myšími stezičkami,
hledajíc sedm starých poctivých
trpaslíků,

Co se ještě
trochu stydí
pod lupou.

Stručná úvaha o Karlu Velikém

(viz Pohádka o témže od Julia Zeyera)

Venku před branou
visí zvon. Karel Veliký, syn Pipina Krátkého,
jej tam dal umístit. Ti, co bezpráví utrpěli,
zazvoní a Karel přeruší své kralování
a hned je přijme, vyslyší a právo zjedná.
To bylo roku 800.

Letos zazvonilo.
V dešti, jenž spíše byl
hroucením nežli kanutím
a trval jedenáct set let,
promoklý, zplihlý, slepicovitý,
v šaškovském kroji
Karel stál.

Lámanou franštinou důtklivě žádal
o slyšení.

Stručná úvaha o slunci

Díky plánovité činnosti meteorologů,
a vůbec díky všeobecným pracovním úspěchům,
byli jsme všichni svědky mnoha slunovratů,
slunečních zatmění a dokonce i
východů slunce.

Ale nikdy jsme neviděli slunce.

To jest takto: viděli jsme slunce
mezi stromy, slunce nad Tatranským
národním parkem, slunce za nesjízdnou silnicí,
slunce linoucí se na Haškovu Lipnici,
ale nikoli slunce,
Jen – Tak – Slunce.

Jen – Tak – Slunce jest totiž neúnosné.
Pouze slunce vztažené k stromům, stínům,
chlumům, Lipnici a správě komunikací
jest slunce pro lidi.

Jen – Tak – Slunce tkví jako pěst nad mořem,
nad pouští nebo nad letadlem,
nevrhá stíny a nekmitá se hemžením
a je tak jediné, že skoro není.

A tak se to má i s pravdou.

Toto je pouze náhled elektronické knihy.
Zakoupení její plné verze je možné v
elektronickém obchodě společnosti eReading.